

**L. Coelii Lactantii Firmiani, diuinarum institutionum,
aduersus gentes, de falsa religione liber primus**

Lactantius, Lucius Caecilius Firmianus

[Köln], [1518]

VD16 ZV 9338

Quomodo poetae, & historici stoicorum interpretationes de Ioue, &
Saturno, & alijs dijs uanas, & inanes ostendat. Cap. XIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71332)

buit, & a filio abscissa sunt, ortus rerum, & natura oīs in-
 terisset. Quid, quod ipsi Saturno non diuinū modo sen-
 sum, sed humanum q̄q̄ adimunt, cū affirmant esse cū Sa-
 turnum, q̄ cursum, & cōuersionem spaciorū, & temporū
 continet. Eumq̄ grāce id ipsum nomē habere, κρόνος em̄
 dicitur, quod est idem, q̄d κρόνος, id est spacium tēporis,
 Saturnus em̄ est appellatus, q̄ saturne annis. Hęc Cicero
 nis uerba sunt exponēntis sententiam stoicorū, quę q̄ ua-
 na sit, cuius intelligere p̄optissimū est. Si em̄ Saturnus
 cœli est filius, quomodo potuit aut tempus a cœlo gigni,
 aut cœlum a tēpore abscidi, aut postea tempus impio spo-
 liari a filio Ioue? Aut quō Iupiter natus est ex tempore,
 aut q̄bus anis saturari possit aternitas, cui nullus est finis?

Quomodo poeta, & historici stoicorum interpretati-
 ones de Ioue, & Saturno, & alijs dijs uanas, & inanes
 ostendant. Cap. XIII.

S ergo uanae sunt istae rationes philosophorū,
 quid superest nisi ut uere factum esse creda-
 mus, id est hominem ab homine abscissum.
 nisi forte aliquis existimet Deū fuisse, qui timuit cohae-
 redem, cū si quid diuinitatis habuisset, nō patris genitalia
 debuerit amputare, sed propria nelupiter nasceretur, qui
 eum regni possessione priuauit. Idē tororē suam Rheam
 quā latine Opem dicimus, cū haberet uxorem, respōso
 ueritus esse dicit mares liberos educare, q̄ futurū eēt, ut a
 filio pelleret. quā rē metuens natos sibi filios nō utiq̄ de-
 uorabat (ut serūt fabulae) sed necabat, quanc̄ scriptum sit
 in historia sacra, Saturnum & Opē, ceterosq̄ tunc homi-

DE FALSA RELI.

nes humanam carnem solitos esitare. Verum primum Iouem leges hominibus, moresq; condentē, edictio prohibuisse, ne liceret eo cibo uesci, quod si uerū est, quā potest in eo fuisse iustitia? Sed fictum sane putēus Saturnū filios deuorasse, modo cum aliqua ratione. Nunc iccirco, quod ait uulgus, comedis filios suos eū, qui extulerit, sepulturæq; mandauerit. Ops aut cum Iouem peperisset subtraxit infantem, eūq; nutriendum furtim misit in Cretam. Rursum imprudentiam reprehēdam necesse est, Cur

Cymbales em respōsum ab alio potius accepit? Cur in cœlo cōstitutus, quæ gerebantur in terra non uidebat? Cur eum Corybātes cymbalis sefellerūt? Postremo cur extitit aliqua *uis* *potentior* *aut maior*, quæ illius uinceret potestatem? Nimirū senex a iuvene facile uictus est, ac spoliatus impio. Fugit expulsus, & in Italiam nauigio uenit, cum errasset diu, sicut Ouidius in fastorum libris refert.

Causa ratis superest, thuscum rate uenit ad annem,

Ante pererrato falcifer orbe Deus.

Hunc errantem, atq; inopem Ianus excepit, cuius rei argumenta sunt numi ueteres, in quibus est cū duplici frōte Ianus, & in altera parte nauis, sicut idē poeta subiecit.

At bona posteritas puppim formauit in ære,

J. Quidam Hospitis aduentum testificata Dei.

Omnes ergo non tantum poætæ, sed historiæ quoq; ac rerū antiquarū scriptores, hominē fuisse cōsentiunt, quæ res eius in Italia gestas memoriæ prodiderūt, græci Diodorus, & Thallus, Latini Nepos, & Cassius, & Varro. Nam cum agresti quodam more in Italia uiueretur,

Is genus indocile, ac dispersum montibus altis ^{Sy 34 fuit in otano}

Composuit, legesq; dedit, Latiumq; uocari

Maluit, his quoniam tutus latuisset in oris.

Censet ne aliq; Deū esse, q; pulsus est, qui fugit, qui latet.

nemo tā stultus est, qui em fugit, aut latet, & uim

& mortem timeat necesse est. Orpheus, qui temporibus

eius recentior fuit, aperte Saturnum in terra, & apud ho-

mines regnasse commemorat.

πρωτισοο μεν, αναιεσ επιχθονι οπ κρονος ανδρω.

Ex de κρονου γενετ αυτος αναιε μερασ ευρωπα ζευο. Id est,

Primus quidem regnator erat terrestrium Saturnus ui-

rorum, ex Saturno aut genitus est ipse rex magnus, & la-

te cuncta intuens Iupiter. Item Maro noster,

Aureus hanc uitā in terris Saturnus agebat, & alio loco,

Aureaq; (ut perhibent) illo sub rege fuere

Sæcula, sic placida populos in pace regebat.

Neq; superius dixit in cælo egisse uitam, neq; inferius su-

peros in pace rexisse. Vnde apparet illum regē fuisse ter-

renum, quod alibi a pertius declarat,

A urea condet

Sæcula, quæ rursus latio regnata per arua

Saturno quondam, Ennius quidem in Euhemero

nō primum dicit regnasse Saturnū, sed Vranū patrē. Inir-

tio, inqt, primus in terris Impium summū Vranus habu-

it, is id regnū una cū fratribus suis instituit, atq; parauit.

Nō magna dissentio, siqdem maximorū authorum de fi-

lio, ac patre dubitatio est, sed tñ utrunq; fieri potest, ut &

primus Vranus eminere inter cæteros potētia cœperit,

DE FALSA RELI.

& principatum habere non regnum, postea Saturnus maiores sibi opes comparauerit, ac regium nomen asciuerit.

Quid idē Ennius docet in sacra historia. Cap. XIII.

Vnc quoniam ab ijs, quæ retulimus, aliquantulum sacra historia dissentit, aperiamus ea, quæ ueris literis continentur, ne poetarū ineptias

in accusandis religionibus sequi, ac probare uideamur. Hæc Ennij uerba sunt. Exin Saturnus uxore duxit Opem. Titan, qui maior natu erat, postulat ut ipse

*Titan sine Titano
filius fuit uero
in ipse Saturnus
in uoluntate uultu*

regnaret, ibi Vesta mater eorum, & sorores Ceres, atque Ops suadent Saturno, ut de regno non concedat fratri,

Ibi Titan, qui facile deterior esset, quæ Saturnus, iccirco & quæ uidebat matrem, atque sorores suas operam dare, ut Saturnus regnaret, concessit ei, ut is regnaret, Itaque pactus est cum

Saturno, uti si quid liberum uirilis sexus ei natum esset neque educaret, id eius rei causa fecit, uti ad suos gnatos regnum

rediret. Tum Saturno filius qui primus natus est, eum necauerunt. Deinde posterius nati sunt gemini Iupiter atque

Iuno. Tū Iunonem Saturno in conspectum dedere, atque Iouem clam abscondunt, dantque eum Vestæ educandum, cælestes Saturnum. Itē Neptunum clam Saturno Ops parit, eum

*Quæ parit in
Iuppiteri uoluntate
Ibi parit*

que clanculum abscondit. ad eundem modum tertio partu Ops parit geminos Plutonem, & Glauca, Plutonem latine est

disperiter, alij Orcum dicunt, ibi Glauca filiam Saturno ostendunt, ac filium Plutonem cælant, atque abscondunt. Deinde Glauca parua emoritur. Hæc (ut scripta sunt) Iouis, fratrumque eius

struxit, atque cognatio in hunc modum nobis ex sacra scriptura tradita est. Item paulo post hæc refert. Deinde Titan,

ne tradita est. Item paulo post hæc refert. Deinde Titan,